

dat onze zendingen op hun tijd wel op deze beschuldiging zullen antwoorden.

Er ware nog zeer veel te noemen uit deze rede, wat evenzeer belangwekkend is, b.v. de oprichting van een Javaanschen zendingraad, welke moet dienen tot bereiken van het ideaal: alle Javaansche Christenen één samenhangende Javaansche Christengemeenschap! Doch wij meenen reeds genoeg te hebben genoemd, om de betekenis van deze rede te doen uitkomen. Mogt zij vele lezers vinden, en ook aan de kwesties, hier aangegeven, alle aandacht worden gewijd.

J. D. W.

PERSCHOUW.

Over het geval-Jaspers.

De Rietberg schrijft in „De Wachter“:

Vorige week schreef ik er over dat Dr Jaspers nu eindelijk erkend heeft de schrijver te zijn van die beruchte brochure: „Zijn de mannen van Assen zelf aandraders van het Schriftgezag? Zijn optreden is m.i. diep treurig. Hoe iemand dit rijmen kan met eerlijkheid, verklaar ik niet te kunnen begrijpen. Stelt u voor: daar is een emeritus-predikant die in een anonieme brochure zijn eigen kerk en gaat bestoken, die daarover niet sprak met zijn kerkeraad noch met de classis, die door zijn brochure al zijn best gedaan heeft de fractie-Geelkerken te helpen, die meer dan een half jaar stiekum zijn naam niet noemde, die al zijn best gedaan heeft om op een achterbakse manier de Kerken die hij trouw beloofde af te breken en in een verkeerd daglicht te stellen, die nu eindelijk (nu hij 't niet langer laten kon) zijn naam noemt, en een verklaring loslaat aan de classis (en n.b. zijn eigen kerkeraad voorbijgaat), die in zijn verklaring iets anders zegt dan in zijn brochure!

Is alsof sommigen meenen dat tegenover de Kerken de leedlijkste dingen geoorloofd zijn! Want van schuldbelijdenis en betuiging van hartelijk leedwezen is in de verklaring van Dr J. geen spoor te vinden.

Er zijn veel Gereformeerden die de brochure van Dr J. gelezen hebben, en vooral sommige „intellectuelen“ lezen haar met instemming. Me dunkt, die zullen zich langzamerhand toch wel gaan schamen dat zij gelaisterd hebben naar de onwetenschappelijke praatjes van iemand die zoo optreedt als Dr J.

Misschien rekent Dr Jaspers plaatsing en overneming van dergelijke beschouwingen tot het „aanrichten van den brandstapel, dien men lustig zou zien ontvlammen“, zooals hij het — ongeveer — uitdrukte.

Ik zie het anders; m.i. heeft Dr Jaspers een houtmijt aangestoken, waarop de emblemen van de deugden en de eer van zijn kerk, met petroleum uit de kan van Dr Geelkerken v.s. overgoten, in brand gestoken zijn; en dat was dus ook de eer van Dr Jaspers te na. Daarom is critiek op zulk een handelwijze niets anders dan een poging, om hem terecht te brengen op de plaats, waar hij staan moet: in eenheid met de kerk, wier naam hij draagt.

Om elken schijn van brandstapelrook te ontgaan, laat ik het bij dit ééne citaat, hoewel er deze week zeer veel andere te geven waren van gelijke strekking, en scherper van toon.

Tooneel en kerk.

Onder dit opschrift schrijft de A. G. Wolf in „Hilversumsche Kk.“:

De moderne Deutsche dramaturg Walter Hasenclever heeft een nieuw toneelspel geschreven: „Eben werden im Himmel geschlossen“ (Huwelijken worden in den hemel gesloten).

Dit is een bijzonder waar en mooi thema! Niet op deze donkere aarde, ook niet op het Stadhuis, zelfs niet in de eerste plaats in de Kerk maar, lang daarvoor, in den hemel, voor Gods aangezicht, moet een huwelijk gesloten worden, zal het de belofte van duurzame bevrediging en geluk in zich dragen. De gave van het huwelijk wordt niet opgeraapt uit het slijk, maar van Boven begerd. Wordt dit maar meer bedacht in een tijd, waarin de huwelijksrouw zoo ongelooflijk licht wordt geacht en men het zelfs aandurft over „conditionele“ trouw in het huwelijk te spreken.

Maar nu heeft Hasenclever dit prachtige thema schandelijk vervalscht.

Zijn toneelstuk speelt gedeeltelijk in den hemel en dat is al een eerste fout. De hemel is veel te heilig en te ver om hem neer te halen naar deze lage aarde. Dit alles is echter nog maar kinderspel, vergeleken bij de grofheid die hij heeft aangedurfd om onzen Heere Jezus in golfkostuum, met korte broek ten toneele te doen verschijnen en Hem de alures te geven van een wereldschen minnaar die ons in alle dingen gelijk is geworden, vooral ook in de zonde.

Men huilt even als men dit leest.

Geluklijk is er uit alle godsdienstige kringen in Duitschland een storm van verontwaardiging tegen deze profanatie opgegaan. De predikanten van de Evangelische gemeenten hebben tegen de vertooning geprotesteerd, waarna de Generalintendant met hen een onderhoud heeft gehad, dat drie uren heeft geduurd en waarin de schrijver van godslastering werd beschuldigd. Niettegenstaande het protest van de Kerk, zal het stuk toch worden gespeeld.

Wij beklagen een plaatselijke overheid die zoo weinig oog heeft te hebben voor de zedelijke verwoesting die dergelijke toneelspelen onder het volk aanrichten. Hier wordt eerst door den sympathieken titel dien het toneelstuk draagt gespeculeerd op de verborgen godsdienstige krachten die in het volksleven sluimeren en als dat volk dan eenmaal door den titel is aangelokt om de schouwburgdeuren binnen te gaan, ontneemt men het het laatste restje eerbied voor God dat nog in het hart sluimerde.

De verantwoordelijkheid van een dergelijk gedrag is groot.

Wij gedenken onze medegeloovigen in Duitschland, die tegen deze ontheiliging van Gods naam zoo dapper gestreden hebben.

Laten wij in den geest de gemeenschap der heiligen oefenen met allen die, waar in de wereld ook, voor de eer van Koning Jezus willen strijden. En laten wij voor hen bidden: „Maak hen in tegenspoeden stil. Hoor hen, o God, om Jezus' wil“.

Nog eenmaal: prof. Honig over prof. Brouwer.

Het eerste artikel van prof. Honig over prof. Brouwer heb ik hier doorgegeven. Het blijkt vele lezers te interesseren. Daarom blijft ook onverkort wat prof. Honig daarna nog schreef in „De Bazuin“:

Gelijk ik de vorige week schreef, is 't niet mijn voornemen uitvoerig te bespreken, het onlangs verschenen boek van prof. Brouwer te Utrecht. Toch moet ik er nog even op terugkomen.

Men zou me toch kunnen tegenwerpen, dat ik in mijn vorig artikel aan den Schrijver onrecht deed met de mededeeling, dat hij aan de bekwaame samenstellers van het exegetisch-dogmatisch rapport der Synode van Assen en aan mij „zonder eenig bewijs“ een dor intellectalisme toedicht. Immers voerde hij schijnbaar wel een bewijs aan. Hij schreef, dat op ons standpunt de inspiratie van de Heilige Schrift hierop neerkomt, dat volgens ons God een zeker aantal waarheden of dogma's of leerstukken, geheel buiten het persoonlijk geloof van de Bijbelschrijvers om, in den Bijbel heeft afgekondigd, en dat volgens ons de bloot verstandelijke aanneming en toestemming van deze waarheden tot zaligheid voldoende is.

Maar dit kan toch inderdaad geen argument voor de beschuldiging van intellectalisme genoemd worden.

Nieuw is deze wonderlijke redeneering waarlijk niet. De Socinianen gebruikten haar reeds bij de bestrijding van het standpunt der Reformatoren in zake de Heilige Schrift. Herhaaldelijk is ze daarna overgenomen. En wie ook maar eenigszins met de geschriften van den Vader der moderne richting prof. Scholten bekend is, weet, hoe ze ook door hem met voorliefde is herhaald.

Hoe oppervlakkig prof. Brouwer van de werken onzer groote Dogmatici Kuyper en Bavinck en van wat ik zelf over de inspiratie schreef kennis nam, blijkt al heel duidelijk uit het feit, dat hij waarlijk nog eens weer met deze reeds zoo herhaaldelijk weerlegde voorstelling voor den dag komt.

Geheel in overeenstemming met den Bijbel en met het gevoelen van Luther en Calvijn, met de drie Formulieren van Eenigheid en de geschriften onzer oude Dogmatici, leerden de Geref. Theologen van de 16e en 20e eeuw, dat het historisch geloof voor dit leven van betekenis is, omdat daardoor menigen van grove zonden teruggehouden wordt, maar dat het ongenoegzaam is tot zaligheid. Prof. Brouwer geeft zich slechts de moeite dogmatische studie's, stichtelijke boeken of preeken van Geref. zijde te lezen en hij zal aanstonds bespreken, hoe eenstemmig daarin de waarschuwing weerklinkt: zondaar, verlaat u toch niet op een bloot verstandelijke aanneming van de Geref. leer en een ongerijkelijk leven voor de menschen, maar bedenkt, dat de Heiland gezegd heeft: Wie niet wedergeboren is uit water en Geest, kan het koninkrijk Gods niet ingaan.

Vervolgens hebben noch de oude noch de nieuwere Geref. Theologen beweerd, dat God zonder te rekenen met de personen van de Bijbelschrijvers en van hen, die allereerst hun boeken lasen; zonder eenig verband met den tijd, waarin en de omstandigheden, waaronder de Bijbelschrijvers leefden, en geheel zonder met den aanleg, de talenten, de kennis en de geestelijke ervaring van de heilige mannen Gods rekening te houden — zoo maar in eens „uit verre oerde“ een stel dogma's heeft afgekondigd. Waarlijk de Gereformeerde Theologen zagen niet over het hoofd, dat God zich niet alleen door woorden maar ook door daden openbaarde; dat de heilige geschiedenis, in den Bijbel verhaald, van zoo groote waarde is voor de kerk van Christus; dat God de Bijbelschrijvers op allerlei manieren voor hun taak voorbereid en bekwaamd heeft; dat de Bijbelschrijvers zelf kenden den verborgen omgang met den levenden God en de voor hun tijd geschreven heilige boeken, zooveel 't hun mogelijk was, Godvruchtig lasen en overdachten en beoogden zondaren te brengen tot het zoeken van de genade Gods in Christus; en dat de Heilige Geest bij de mondelinge toespraken en de schriftelijke werkzaamheid van de profeten en de apostelen gebruik heeft gemaakt van de gegevens, die bij de heilige Godsmannen reeds aanwezig waren... al hielden zij tegelijkertijd volkomen terecht staande, dat er tusschen de inspiratie en de verlichting des verstands, die het doel aller geloovigen is, niet een graduëel onderscheid (gelijk o.a. de Ethischen op het voetspoor van Schleiermacher en Rothe beweren) maar een principieel onderscheid is, zoodat geïnspireerde woorden zelfs door een Bileam en een Kafajas gesproken zijn.

In de derde plaats hebben de Geref. Theologen nooit beweerd, dat God ons in den Bijbel kant en klaar eene beknopte Christelijke Dogmatiek of althans eene volledige Belijdenis des Geestes geschonken heeft. Wel spraken zij uit, dat in de Heilige Schrift verschillende plaatsen of teksten gevonden worden, die voor het een of (en) het andere dogma van groot belang zijn. Evenals o.a. Chantepie de la Saussaye Jr in zijn „Christelijk Leven“ (Ethiek) zoo driift helaas ook prof. Brouwer met deze bewijspunten den spot — ook een bewijs, hoezeer de Gereformeerde en Ethische Bijbelbeschouwing uiteengaan — maar daarmee is het beroep op deze plaatsen niet bewezen in strijd te zijn met de meening des Geestes en noch veel minder bewezen, dat dit intellectalisme zou zijn. Integendeel. Dit is juist het kinderlijk geloof, dat God dankt voor het licht der Waarheid, hetwelk Zijn Geest in deze bewijspunten ontsteken wilde. Maar voor het overige leerde de Christelijke kerk van alle

eeuwen, dat de Christus op Zijne kerk de roeping legde: het goud der Waarheid uit de Heilige Schrift op te delven en deze Waarheid, voorzover het den eindigen mensch gegund is, in systeem te brengen. Dezen gewichtigen en zwaren arbeid moet de kerk van Christus voortzetten tot de Parousie en haar Hoofd heeft haar daarbij de leiding Zijns Geestes bevolgd.

Ten vierde en ten laatste kan prof. Brouwer evenmin als wij het Woord bedienen, zonder waarheden of dogma's te gebruiken. Stel eens, dat hij deze dagen preekte over het treffende woord, Johannes 3:16 „Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.“

Dan predikte hij minstens deze waarheden:

- 1o. God is er;
- 2o. Er is een drieëenig God;
- 3o. De Vader gaf Zijnen eeniggeboren Zoon;
- 4o. De Heere Jezus is in eenigheid des Persoons; waarachtig God en waarachtig mensch;
- 5o. God had de wereld lief;
- 6o. Wij menschen zijn zondaren;
- 7o. Geloof is onmisbaar tot zaligheid en dat geloof is de hand, waardoor onze ziel niet den Zaligmaker verbonden moet zijn;
- 8o. Het is met den dood des menschen niet uit, maar er is een eeuwig verderf en een eeuwig leven.

Op zijn standpunt is dus prof. Brouwer ook een intellectualist, want hij predikt ook dogma's.

Het verschil tusschen Geref. en Ethischen bestaat dus niet hierin, dat de een wel en de ander geen waarheden predikt, maar dat de geloofsinhoud bij beide partijen verschilt. En bewust of onbewust is het de afkeer van de Geref. waarheid, die prof. Brouwer drijft, zonder eenig bewijs de Geref. Theologen van intellectalisme of dorre verstandelijkheid te beschuldigen.

P.S. Hoe oppervlakkig het boek van prof. Brouwer is, blijkt al heel duidelijk uit de wijze waarop hij op blz. 102 zijn ambtgenoot prof. Noordzij citeert en waaruit hij deze conclusie durft trekken: „Duidelijker kan het inspiratie-dogma niet terzijde worden gesteld.“

Hij deelt mee, dat op blz. 53 van Noordzij's „Het Probleem van het Oude Testament“ te lezen staat: Deze geschriften (de boeken van het O. T.) hebben hun ontstaan alleen (Brouwer: ik spatieer) te danken aan Israëls historichen zin, enz. Maar er staat juist het tegenovergestelde, n.l.: „Dat deze geschriften, die dus schijnbaar (nu spatieer ik) alleen hun ontstaan te danken hebben aan Israëls historichen zin... desondanks door groote kringen als gezaghebbend worden erkend... kan alleen hieruit verklaard... dat Israëls vromen de boeken van het O. T. als gezaghebbend... hebben aanvaard, wij daarin de stem van hun God tot hen kwam.“

Het negende gebod eischt van me, dat ik aanneem, dat prof. B. bij vergissing zoo schreef. Maar zulke vergissingen bewijzen, hoe vluchtig dit boek in elkaar gezet is. Prof. Brouwer haaste zich te erkennen, dat hij zich tegenover prof. N. aan een niet geringe fout schuldig maakte.

H.

Me dunkt, er is voor ieder, die nog wil, hier genoeg te leeren.

Over kuischheid in den omgang. Roomsche en protestantsch.

Dr G. N. Impeta schrijft in „Kamper Kerkbode“ volgende in zijn geheel overgenomen artikel:

In het artikel dat ik in de bij Kok verschijnende Christelijke Encyclopaedie over Kuischheid schreef, vestigde ik aan het slot de aandacht op het toen pas verschenen boekje, onder denzelfden titel, van de hand van Hs. Knap, van Groningen.

Hier wil ik er nu op wijzen dat voor eenige dagen de derde druk verschenen is (116—156 duizendtal) van het Roomsche werkje: De leer der kuischheid (uitgave van het Centraal Bureau van „Voor Eer en Deugd“), geschreven door Mr W. J. A. J. Duynstee, C. SS. R. (d. i.: lid van de Orde van den Heiligen Verlosser). 'n Boekje waarin natuurlijk specifiek Roomsche opvattingen en termen voorkomen (bijv. veelvuldig de onderscheiding tusschen „dagelijkse zonde“ en „doodzonde“, maar waarbij de Schrijver diep-ernstig en niets verontschuldigd of goedpraterend, integendeel heel veel dat op dit gebied den mensch schuldig stelt en besmet, tot „doodzonde“ rekent).

Ik had pas gehoord dat, terwijl 't verfoeilijk kwaad der gedwongen huwelijken helaas in onze gemeente zoo al te veelvuldig voorkomt, het bij de Roomschen althans in onze stad bijna niet wordt gekend.

Daar pater Duynstee (bl. 89) zegt dat in Roomsche streken plaatsen waar 50 pct. der huwelijken tot de categorie der gedwongene behooren, geen zeldzaamheid zijn, ja zelfs op één plaats, volgens de doopboeken, 80 pct. der meisjes vóór haar huwelijk hare deugd verloren hadden, en de Roomsche Kerk hier te Kampen dan dus 'n gunstige uitzondering zou maken, heb ik hierover eens 'n zeer belangwekkend gesprek gehouden met mijnheer den Pastoor.

Inderdaad verklaarde deze mij dat hier te Kampen in den Roomschen kring 'n gedwongen huwelijk 'n zeer groote uitzondering is en zulken die 't moeten sluiten met den vinger worden nagewezen.

En dat terwijl toch de Roomsche Kerkleden hier over 't algemeen uit zeer eenvoudige menschen bestaan, met als gevolg: kleine behuizing, mindere ontwikkeling, weinig waarschuwendende lectuur en dergelijke.

Ik vind dit prachtig — hetgeen ik den Pastoor ook ronduit heb gezegd.

We hebben samen op interessante wijze naar de oorzaken gezocht.

Ik laat de bijzonderheden van dat gesprek als van vertrouwelijk aard daar.

Op mijn catechisatie bespreek ik ze wel eens met de anderen, mee dan in verband met de Roomsche

blecht-prac-
enzovoort

Maar he-
dat de Ro-
meerden, v-
vorme K-
dat van d-
zoo ten m-
nwe schaa-

En nu c-
welke zijn

Onze K-
bespreking

van 'n pul-

Op de

is voert

Maar

sal moete

niddelen

om tot zo

te komen

Niet he

de eerste

wezen.

Maar h-

schuldige

zonde n

vergeving

Met Pa-

Pater E-

hat ook

dachten c-

het kwa-

opgezien

ding stel

het omme

Hij roe-

het verv-

„Zij me-

stand en

Zij moete

achtighe

met vrij

zij wille

troleeren

En hij

oude, st-

onders b-

Heel g-

Als n

uitgaan,

haar ou-

moeten

trouw je

wilt uitg-

ik weet

hebt als

heid, zy

houden

niet in g-

Of dez-

eina par-

de medic-

tek is:

verkeerd

En de

maar m-

anders:

„Is toch

die neig-

van de

het met

Zeer

van ind-

grote g-

„twee va-

van alle

te onder

moderne

kinnen

uteraan

Som-

haar d-

(vroeg

komt? T

engel v-

heid tro-

gen dat

zou hem

is alles

De Sc-

Naziam

ia, daar

Hij s-

geven: e

de Kath

bl. 125

Nu,

meerde

Mag

Moet

ing bes

of helj

hun al

Zal

laten?

Zijn

Waa-

troleer

lectuur

En l

zelve,

elkand

mente

Wor

stru

leden

gerim

Mak

werp

En l